

Politikk og strategier for nye næringer

Ligger foruten i budsjettproposisjonen i to strategier som begge ble ferdigstilt i 2007

Virkemidler med kobling til nye næringer

Satsing	2008
– Verdiskapingsprogram for matproduksjon	67 mill
– Bioenergiprogram	35 mill
– Trebasert innovasjonsprogram	35 mill
– Utviklingsprogram for grønt reiseliv	23 mill
– Verdiskapingsprogram for reindrift	7.7 mill
– Utviklingsprogram for innlandsfiske	4 mill
– Utviklingsprogram for frukt og grønt	25 mill
– Satsing innenfor Inn på tunet- næringen	2 mill
– Fylkesvise BU-midler	380 mill
– Midler til forskning over Statsbudsjettet, fondsmidler og FoU-midler over Jordbruksavtalen	550 mill
	SUM 1130 mill

Måling av sysselsetting og omsetning i nye næringer

Følgende datakilder finnes:

- Jordbrukstellingene
 - Statistisk sentralbyrå
 - Landbruksundersøkelser
 - Enkeltundersøkelser innenfor ulike næringer
-
- Eksisterende datakilder gir et brukbart bilde av nye næringer mhp. omsetning og sysselsetting
 - Men jeg tar gjerne imot synspunkter på evt. behov for forbedringer
 - Hva er omfang av tilleggsnæringer blant de som slutter med jordbruk – dvs. de som faller ut av statistikken?

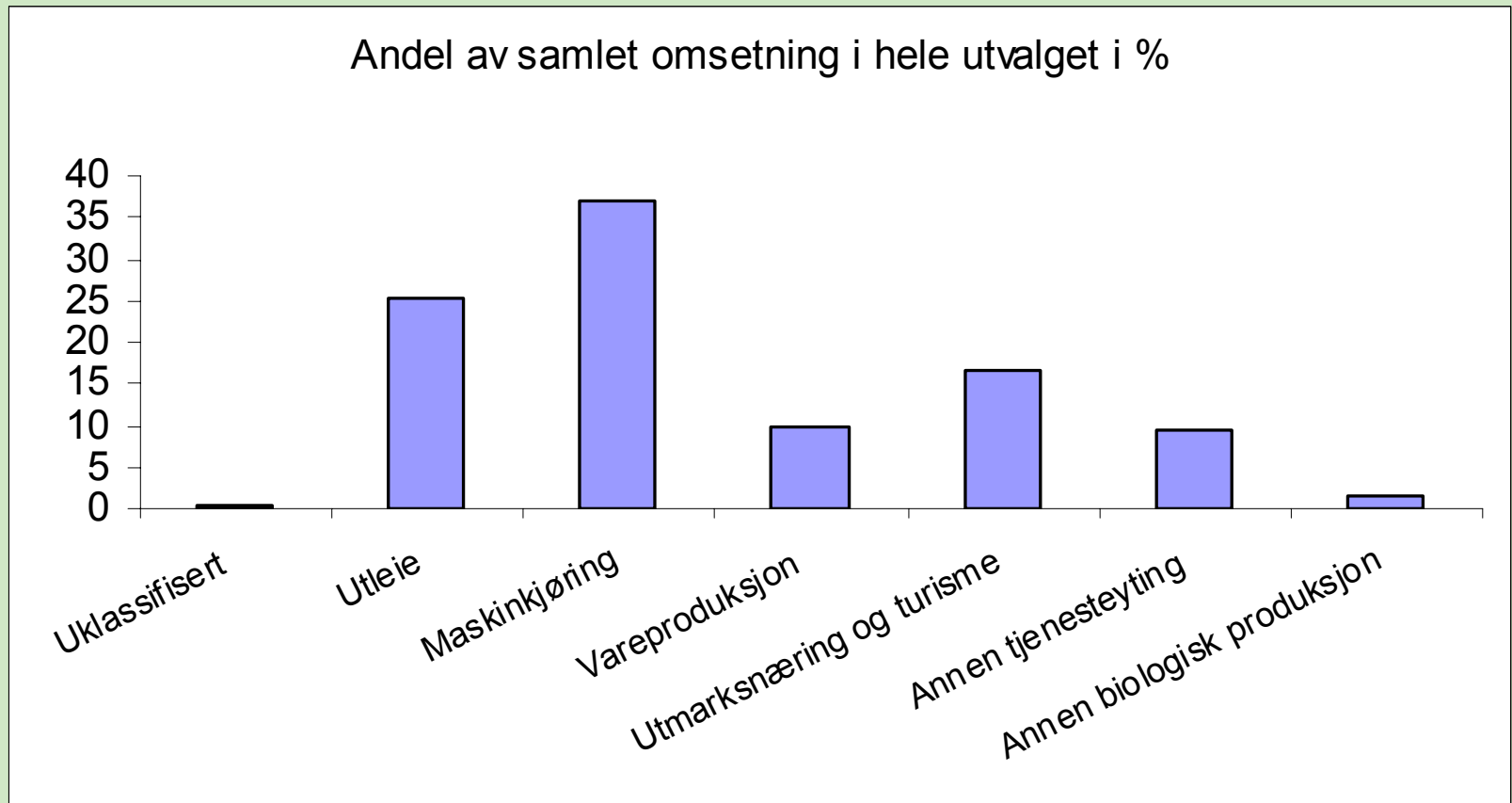
Generelt om tilleggsnæringer i landbruket

(kilde: NILF, 2007)

- NILF konkluderer i undersøkelse med at hovedbildet er at lønnsinntekter har tatt inntektsandel fra jordbruket, mens tilleggsnæringene utgjør omtrent samme andel av nettoinntekta som tidligere
- Men det kan med rimelig sikkerhet sies at tilleggsnæring i gjennomsnitt gir bedre arbeidsbetaling enn både tradisjonelt jord- og skogbruk
- Utmarksnæring og utleie gir størst driftsoverskudd ved en gitt arbeidsinnsats
- De største brukene og bruk i sentrale områder på flatbygdene har størst driftresultat fra tilleggsnæringer
- På bruk med tilleggsnæring utgjorde arbeidsforbruket i slike næringer i gjennomsnitt 204 timer pr. bruk
- Økende aktivitet og investeringer særlig i fire tilleggsnæringer:
Inn på tunet, småskala mat, turisme og bioenergi

Tilleggsnæringer i jordbruksvirksomheter

Kilde: NILFs Notat 2007-9.

Mat

Status

- 2005- omsetningen i næringsmiddelbedrifter (unntatt fiskeribedrifter), med under 20 sysselsatte var ca. 8 mrd kroner. Ca 7.200 sysselsatte
- Distriktenes andel av dette var ca. 5,6 mrd kr og 5.200 sysselsatte (Kilde: SSB og Bygdeforskning)
- Av dette utgjorde gårdsmatproduksjon en omsetning på 367 mill kr og ca 1.200 sysselsatte (Kilde: NBG/Bygdeforskning)

Resultater fra 2006-evalueringen av Verdiskapingsprogrammet for mat viser at:

- Det er skapt 118 nye bedrifter.
- Deltakende bedrifter har utviklet 1.237 nye/videreutviklede produkter.
- 8 av 10 bedrifter sier at de med VSP mat fikk et tilbud som ikke eksisterte i virkemiddelapparatet tidligere.
- 60 % av bedriftene har fått økt omsetning, reduserte kostnader eller begge deler.

Mat forts.

Muligheter

Det er økende interesse for tradisjonell norsk matkultur og dermed et voksende marked både innenfor dagligvarehandel og hotell/restaurant/storkjøkken

Forbrukerundersøkelse gjort av Matmerk i 2005 bekrefter dette:

- 60 % av de spurte (1008 personer) er interessert eller ønsker å vite mer om norske matspesialiteter
- 6 av 10 spurte at det er greit å betale mer for norske matspesialiteter
- Mange innovative matbedrifter, stort potensial for utvikling av bedrifter
- Konkurransefortrinn (eks.: lam og andre utmarksbaserte produkter)

Utfordringer

- Utvikle flere robuste små og mellomstore bedrifter som kan levere til større markeder
- Mobilisere i de områdene der det er stort verdiskapingspotensial

Grønt reiseliv

Status (Kilde: Norsk Bygdeturisme og gardsmat, Bygdeforskning)

- Reiseliv i distriktene: Omsetning på minst 35 mrd, dvs. 37 % av all reiselivsomsetning i landet. Sysselsatte minst 60.000 personer i 2005.
- Bygdeturisme: 2.500 arbeidsplasser. Omsetning ca. 1 mrd. kr i 2005.

Muligheter

- Næring i rask vekst internasjonalt
- Omsetningsvekst i snitt på 12 % årlig blant NBGs ca. 550 medlemmer
- Opplevelser blir en stadig viktigere del av reiselivet
- Natur- og kulturopplevelser er etterspurt fra stadig mer kresne, men også betalingsvillige kunder

Utfordringer

- Utvikling av næringen på en bærekraftig måte
- Få den lønnsomme delen av veksten i reiselivsnæringen til Norge
- Krav til kreativitet og samhandling for å skape de helhetlige og ettertraktede opplevelsene
- Utvikling av produkter som gir høyere lønnsomhet

Jakt, innlandsfiske og laksefiske (Kilde NHO og NSF)

	Beregnet omsetning i 2004	Realistisk potensial innen 10 år
Jakt		
• Småviltjakt	75 millioner	135 millioner
• Sturviltjakt	195 millioner	440 millioner
• Tilleggstjenester	560 millioner	730 millioner
Innlandsfiske		
• Fiskekort	260 millioner	295 millioner
• Tilleggstjenester	635 millioner	980 millioner
Laksefiske		
• Fiskekort	400 millioner	525 millioner
• Tilleggstjenester	945 millioner	1 625 millioner
SUM	3,1 milliarder	4,7 milliarder

- Gjennom **Utviklingsprogram for innlandsfisk** støtter LMD utvikling av ca. 170 virksomheter innenfor fisketurisme i innlandet.

Utfordringer

- Ofte lav tilretteleggingsgrad; gir lav inntekt. Mange tilbydere av jakt og fiske bør bli mer profesjonelle.
- Begrensninger i ressursene mhp. høstbart overskudd og sesonglengde

Småskala vannkraftproduksjon (Kilde: Småkraftforeninga)

Status

- 700 små- mini- og mikrokraftverk i drift
- Leverer nå en strømmengde som utgjør mer enn Oslos årlige strømforbruk
- Viktig tilleggsnæring for mange bønder. Er en næring som sett under ett har høy lønnsomhet
- I snitt kr 200 000,- i omsetning pr. grunneier. 3-4 eiere pr. kraftverk i snitt

Muligheter

- Inntil 6 000 grunneiere har rettigheter som gir muligheter i denne næringen
- Potensial: 25 TWH / kr 7,5 mrd / Strømforbruk til 1 mill husstander
- Realistisk potensial noe lavere pga. hensyn til natur og miljø

Utfordringer

- Ca. 400 konsesjonssøknader i kø hos NVE – opptil 4 års saksbehandlingstid
- Begrenset overføringskapasitet i linjenettet

Lite kraftverk redder grenda

• Bøndene finner nye inntektskilder

■ Småkraftverk er god butikk

En liten elv kan være en gullgrube. To små kraftverk har bidratt mye til i grenda Østfold i Sirdal. Mange bønder er i best stand å bli store av kraftverk.

ULL OPPÅR

En liten elv kan være en gullgrube. To små kraftverk har bidratt mye til i grenda Østfold i Sirdal. Mange bønder er i best stand å bli store av kraftverk.

Det finnes store og bedår i alle størrelser i Østfold. Det er disse små kraftverkene som er spesielt med det store kraftutslaget. Men det er også i Sirdal. For en del år siden ble det opplyst om et lite kraftverk i Østfold. Det var et lite kraftverk som var bygget av en lokal bøndefamilie. Det var et lite kraftverk som var bygget av en lokal bøndefamilie. Det var et lite kraftverk som var bygget av en lokal bøndefamilie.

Småkraftverkene i Sirdal er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier.

Bønder og miljøvern

En av de store fordelene med småkraftverkene er at de er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier.

Sirdal grenda. De to små kraftverkene har bidratt mye til i grenda Østfold i Sirdal. Mange bønder er i best stand å bli store av kraftverk.

En av de store fordelene med småkraftverkene er at de er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier.

En av de store fordelene med småkraftverkene er at de er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier.

En av de store fordelene med småkraftverkene er at de er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier.

En av de store fordelene med småkraftverkene er at de er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier.

En av de store fordelene med småkraftverkene er at de er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier.

En av de store fordelene med småkraftverkene er at de er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier.

En av de store fordelene med småkraftverkene er at de er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier. De er bygget av lokale bøndefamilier.

Det lille turtilbudsveset er allerede forsvunnet til en byggeskikkpris.

- Grend i Sirdal med 53 innbyggere
- 12 grunneiere får kr 200.000,- hver / år
- Tilflytting av unge og stor fremtidsoptimisme. Kraftproduksjon en viktig årsak til dette.

SMÅKRAFTVERK

Østfolden i et kraftutslipp er på 1-1,5 MW. Det er en ganske stor utslipp. Det er en ganske stor utslipp. Det er en ganske stor utslipp. Det er en ganske stor utslipp.

«Folk flytter tilbake. De pusser opp husene. Gjerdene er rye. Mange har gjort større investeringer»

«Energi er den nye, store bygdensvingen, både vannkraft og bioenergi. Energi vil stå sentralt i å utvikle landbruket. Vi må skape flere tusen arbeidsplasser på dette feltet.»

Bioenergi fra landbruket

Status

- Dagens bruk av bioenergi: totalt 15 TWh, herav:
 - 7 TWh i boliger
 - 4,5 TWh i industrien
 - 2,7 TWh el og varme i store anlegg (1,4 TWh i fjernvarmeanlegg)
- IN har gitt støtte til 340 varmeanlegg så langt (149 stk i 2007)
- God effektivitet. 1.59 kWh i samlet varmeproduksjon pr. støttekrone
- Økning i interessen for bioenergiprogrammet (bevilget 35 mill. kr i 2008)

Muligheter

- Ny strategi for økt utbygging av bioenergi lagt frem i 2008 (orientert mot å utvikle markedet)
- Det største råstoffmaterialet finnes i skogen (16-25 TWh) og landbruket kan levere!
- Ambisjon om å bygge 1.000 nye gårdsvarmeanlegg i løpet av 3 år (2008-2010)

Utfordringer

- Pris på strøm og olje har så langt gjort bioenergi lite lønnsomt for mange
- Manglende infrastruktur
- Høyt kostnadsnivå for biomasseuttak